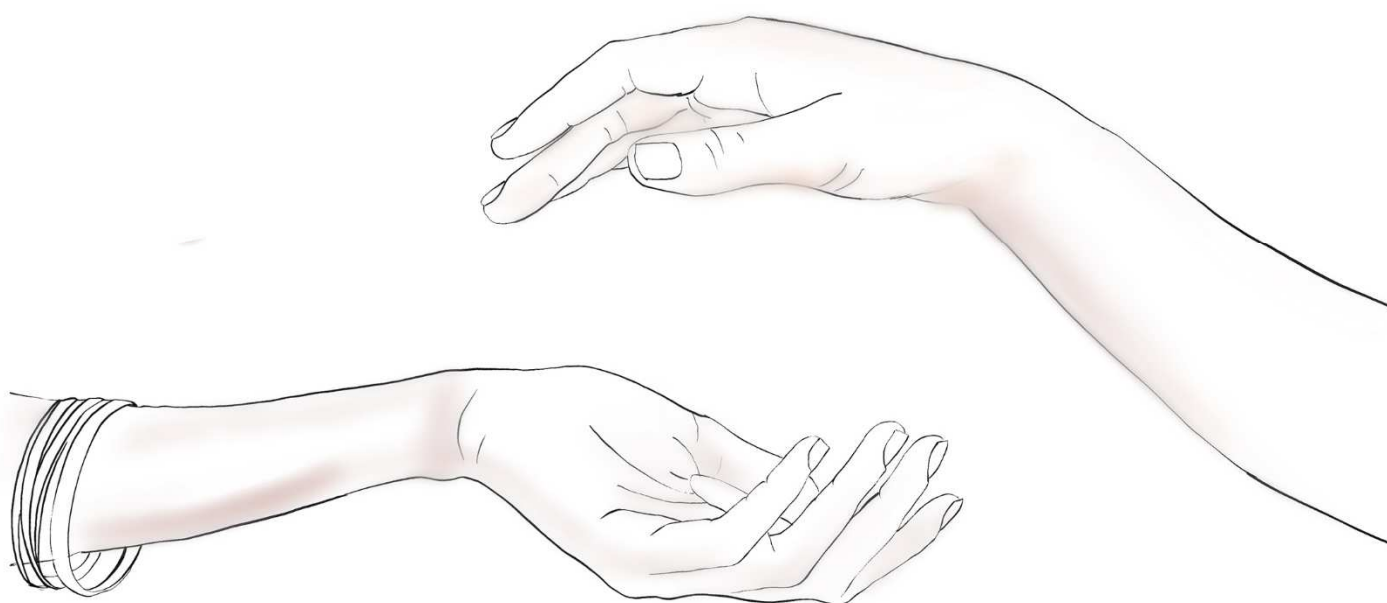

SK

Ecological Future
Diverse and Inclusive

MULTISENZORICKÁ

KNIHA UMENIA A SÚBOR NÁSTROJOV

EFDI - Ekologická budúcnosť rozmanitá a inkluzívna

Číslo projektu: 2021-1-AT01-KA220-ADU-000035262

Program: Erasmus+

Trvanie: 1: január 2022 - december 2023

Projektoví partneri: LebensGroß GmbH (koordinátor) - AT, agado - DE, Sibirka - SK, Art Fusion - RO.

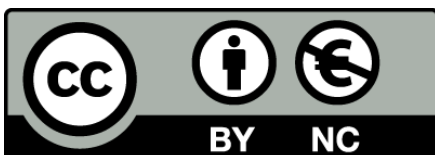
<https://efdi-project.eu/>

Ilustrácie: Desislava Königsberger

Spolufinancovaný Európskou úniou

Financované Európskou úniou. Vyjadrené názory a postoje sú názormi a vyhláseniami autora(-ov) a nemusia nevyhnutne odrážať názory a stanoviská Európskej únie alebo Európskej výkonnej agentúry pre vzdelávanie a kultúru (EACEA). Európska únia ani EACEA za ne nepreberajú žiadnu zodpovednosť.

Výsledky projektu sú duševným vlastníctvom projektového partnerstva a sú licencované pod licenciou Creative Commons CC BY-NC 4.0.

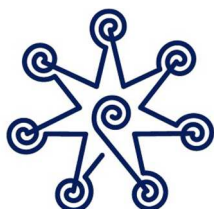
PARTNER PROJEKTU

LebensGroß

<https://www.lebensgross.at/>

<https://www.agado.org/>

<http://www.sibirka.sk/>

SIBIRKA

CENTRUM SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

<https://artfusion.ro>

SÚBOR UMENIA A NÁSTROJOV EFDI PREDSLOV

Tento súbor umenia a nástrojov bol vytvorený v rámci projektu EFDI – Ekologická budúcnosť rozmanitá a inkluzívna. Projekt bol financovaný Európskou komisiou v rámci programu ERASMUS+.

Cieľom projektu EFDI je uľahčiť ľuďom s mentálnym a/alebo komplexným postihnutím prístup k vedomostiam, zručnostiam a možnostiam účasti na ochrane klímy a udržateľnosti.

Celkovým cieľom projektu je umožniť ľuďom so zdravotným postihnutím vyjadriť svoj názor a podieľať sa na reakcii na zmenu klímy.

Zmena klímy je jednou z najväčších výziev pre našu planétu. Ohrozuje životy ľudí na celom svete a ohrozuje životy budúcich generácií.

Hrozby sú rôzne: topí sa zemský ľad, stúpa hladina morí, zvyšuje sa extrémnosť počasia a ničia sa ekosystémy.

V roku 2015 prijala Organizácia Spojených národov (193 členských štátov) „Agendu 2030 pre udržateľný rozvoj“ s cieľom poskytnúť usmernenia pre udržateľnú a spravodlivú budúcnosť.

Agenda 2030 pre udržateľný rozvoj, ktorú vytvorila organizácia OSN, je akčný plán pre ľudí, planétu a prosperitu. Definuje 17 cieľov trvalo udržateľného rozvoja (SDG), ktoré sú tiež súčasťou Agendy EÚ do roku 2030 na vybudovanie lepšieho sveta pre ľudí a našu planétu. Jedným z cieľov je zabezpečiť inkluzívne a spravodlivé kvalitné vzdelávanie a podporovať možnosti celoživotného vzdelávania pre všetkých.

EFDI prostredníctvom inkluzívneho vzdelávania vypracovala ponuky prispôbené ľuďom s poruchami učenia alebo mentálnym postihnutím a/alebo komplexným postihnutím. Okrem toho projekt prinesie výhody mnohým ďalším ľuďom, ktorí sú závislí od jednoduchého jazyka.

Projekt EFDI realizovali organizácie zo štyroch európskych krajín:

LebensGroß GmbH, Rakúsko je nezisková organizácia, ktorá sprevádza ľudí v rôznych životných situáciách. LebensGroß ponúka služby pre ľudí všetkých vekových kategórií, ľudí so zdravotným postihnutím aj bez neho, mladých ľudí, ľudí s prekážkami na trhu práce, ľudí s duševným ochorením, utečencov.

agado – Združenie pre trvalo udržateľný rozvoj, Nemecko sa zameriava na vzdelávanie pre trvalo udržateľný rozvoj. Prostredníctvom projektov, kampaní a podujatí sa agado usiluje posilniť postavenie ľudí, aby žili a pracovali čoraz udržateľnejšie. agado informuje o príčinách a pozadí globálnych výziev a rozvíja praktické prístupy pre individuálne a spoločenské opatrenia.

A.R.T. Fusion, Rumunsko je organizácia, ktorá mení postoje ľudí v našej globálnej komunite a spolu s ostatnými členmi spoločnosti hľadá riešenia v oblasti sociálnej a globálnej zodpovednosti. Používaná metodika zahŕňa participatívne umelecké metódy, živú knižnicu, pouličné kampane a globálne vzdelávanie.

Centrum sociálnych služieb Sibírka, Bratislava pracuje pobytovou formou s dospelými osobami s viacnásobným postihnutím. Jednou zo súčastí sociálnej služby je celoživotné vzdelávanie v sociálnej oblasti, kde sa podporuje samostatnosť ľudí so zdravotným postihnutím v oblasti sebaobsluhy a základných sociálnych aktivít v spolupráci s komunitou. Ďalšia časť služieb zahŕňa pracovné postupy a možnosti aktivít, ako sú prvky arteterapie, muzikoterapie a dramaterapie.

VÝSLEDKY

Učebné osnovy EFDI

Učebné osnovy EFDI sú zamerané na všetky cieľové skupiny z hľadiska ekologických vedomostí a sústreďujú sa na potreby ľudí s mentálnym a/alebo komplexným postihnutím. Učebné osnovy zahŕňajú tieto témy: Potraviny, mobilita, spotreba a biodiverzita a zastrešujúcou témou je klíma. Obsahuje súbor metód a slúži ako učebné osnovy pre inkluzívnu prácu.

Usmernenia EFDI pre komunitné skúsenosti

Usmernenia pre komunitné skúsenosti ponúkajú didaktický rámec na prácu s ekologickými témami na základe skúseností a štúdií v komunite. Takto vybudované mosty medzi ľuďmi so zdravotným postihnutím a komunitami umožňujú učiť sa a chápať ekologické alebo udržateľné procesy.

Súbor EFDI na vedenie kampaní

Súbor na vedenie kampaní umožňuje ľuďom s mentálnym postihnutím iniciovať kampane za lepšiu ekologickú budúcnosť, aby sa mohli zapojiť do aktívneho riešenia problémov. Preto vytvára príležitosti pre ľudí s mentálnym postihnutím, aby boli aktívni, aby ich bolo počuť a aby sa zúčastňovali na demokratickom živote.

Multisenzorická kniha umenia a súbor nástrojov EFDI

Multisenzorická kniha umenia a súbor nástrojov poskytuje zmyslovo orientované učebné vydanie k témam ekológie a ochrany klímy. Umožňuje ľuďom s mentálnym a/alebo komplexným postihnutím učiť sa a chápať na emocionálnej a zmyslovej úrovni.

EFDI MULTISENZORICKÁ KNIHA UMENIA A SÚBOR NÁSTROJOV ÚVOD

Multisenzorická kniha umenia a súbor nástrojov EFDI je výsledkom riešenia vzdelávacích potrieb ľudí s mentálnym a/alebo komplexným postihnutím. Ľudia s komplexným postihnutím majú vysokú potrebu podpory v každodennom živote a pri vzdelávaní.

Na uspokojenie vzdelávacích potrieb tejto skupiny dospelých je potrebné poskytnúť fakty v jednoduchom jazyku a možnosť učiť sa a porozumieť na emocionálnej a zmyslovej úrovni.

Multisenzorická kniha umenia a súbor nástrojov EFDI sa opiera o témy klíma, potraviny, mobilita, spotreba, biodiverzita. Podnebie a zmena klímy sú obsiahnuté ako hlavná téma v každej kapitole.

V knihe umenia EFDI je tento obsah opísaný jednoduchým jazykom. Výtvarné diela na začiatku každej kapitoly vytvorili ľudia so zdravotným postihnutím v dielňach v **CSS Sibírka**.

Súbor nástrojov obsahuje návody a príklady aktivít a iných podporných vzdelávacích príležitostí, ktoré najlepšie spĺňajú vzdelávacie potreby cieľovej skupiny, konkrétne ľudí s komplexným postihnutím.

V celom súbore nástrojov sa využíva prístup multisenzorického učenia. Zapojenie všetkých zmyslov do procesu učenia zvyšuje schopnosť všetkých účastníkov zažiť, pochopiť a naučiť sa niečo o prírode a ochrane klímy.

Všetky aktivity v súbore nástrojov boli vyvinuté a realizované spolu s cieľovou skupinou v rámci projektu EFDI.

V súvislosti s učebnými osnovami pre Multisenzorickú knihu umenia a súbor nástrojov EFDI sa odporúča, aby sa učebné osnovy EFDI a usmernenia EFDI pre komunitné skúsenosti používali pre školiteľov ako základ pre ekologické vedomosti a umožnenie zážitkov a štúdií v komunite.

PREDSLOV

ZJEDNODUŠENÝ

Tento súbor nástrojov bol vytvorený v rámci projektu EFDI
– Ekologická budúcnosť rozmanitá a inkluzívna.

Projekt EFDI má veľký cieľ.

Cieľom je informovať ľudí so zdravotným postihnutím
o ochrane klímy a udržateľnosti.

Potom majú ľudia možnosť
zapojiť sa do týchto dôležitých tém.

Hlavným cieľom projektu je

, aby sa na ňom mohli zúčastniť všetci ľudia a
vyjadriť svoj názor
pre zdravú planétu.

Zmena klímy je pre našu planétu veľkou hrozbou.

Jej dôsledky ohrozujú ľudí na celom svete
a životy budúcich generácií.

Dôsledky sú rôzne:

Zemský ľad sa topí.

Hladina morí stúpa.

Extrémnosť počasia sa zvyšuje.

Ekosystémy sa ničia.

Agenda 2030 pre udržateľný rozvoj

Organizácie Spojených národov je akčný plán pre ľudí, planétu a prosperitu.

Definuje 17 cieľov udržateľného rozvoja s cieľom vybudovať lepší svet pre ľudí a našu planétu.

Jedným z cieľov je zabezpečiť inkluzívne a spravodlivé kvalitné vzdelávanie a podporovať možnosti celoživotného vzdelávania pre všetkých.

Ciele udržateľného rozvoja sú tiež súčasťou Agendy EÚ do roku 2030.

EFDI – Ekologická budúcnosť rozmanitá a inkluzívna je európsky projekt.

Je zameraný na ľudí s poruchami učenia a zdravotným postihnutím.

Projekt zvyšuje ekologické kompetencie a znalosti.

Z aktivít a materiálov v ľahko zrozumiteľnom jazyku bude mať prospech aj mnoho ďalších ľudí.

Projekt EFDI podporuje organizácie v ich práci na udržateľnosti.

Štyrmi partnermi projektu sú:

Organizácie pre ľudí so zdravotným postihnutím:

- **LebensGroß GmbH, Rakúsko**

pomáha a sprevádza

ľudí so zdravotným postihnutím a bez neho,

ľudí s prekážkami na trhu práce,

ľudí s duševným ochorením a utečencov.

- **Centrum sociálnych služieb Sibírka, Bratislava**

pracuje pobytovou formou s dospelými ľuďmi s viacnásobným postihnutím.

Ľudia so zdravotným postihnutím dostávajú príležitosť:

na spoločenské aktivity v spolupráci s komunitou
na vykonávanie pravidelnej práce a
využívanie arteterapie, muzikoterapie a dramaterapie.

Organizácie pre udržateľný rozvoj a globálnu zodpovednosť:

- **agado – Združenie pre trvalo udržateľný rozvoj, Nemecko**
sa zameriava na vzdelávanie pre udržateľný rozvoj.
agado organizuje projekty, kampane a podujatia a
umožňuje ľuďom žiť a pracovať čoraz udržateľnejšie.
- **A.R.T. Fusion, Rumunsko** mení postoje
ľudí spolu s ostatnými členmi spoločnosti.
Pomáha hľadať riešenia sociálnych a globálnych výziev.
Metódy sú participatívne ako živá knižnica
a pouličné kampane.

Výsledky projektu EFDI sú:

Učebné osnovy EFDI zahŕňajú tieto témy:

klíma, potraviny, mobilita, spotreba, biodiverzita.

Biodiverzita znamená rozmanitosť rastlinných a živočíšnych druhov.

Mobilita znamená cestovanie autobusom, električkou, bicyklom alebo pešo.

Učebné osnovy obsahujú súbor metód a aktivít.

Komunitné usmernenia EFDI ponúkajú možnosti vzdelávania v oblasti ekologických tém. Vychádzajú zo skúseností a štúdií v komunite.

Súbor EFDI na vedenie kampaní pomáha ľuďom s poruchami učenia začať kampane za lepšiu ekologickú budúcnosť.
Môžu vypracovať nápady a praktické návrhy na vedenie kampaní.

Multisenzorická kniha umenia a súbor nástrojov EFDI poskytuje učebné materiály
pre ekológiu a ochranu klímy.
Učebné materiály sú orientované na zmysly.

MULTISENZORICKÁ KNIHA UMENIA A SÚBOR NÁSTROJOV EFDI

ÚVOD ZJEDNODUŠENÝ

Multisenzorická kniha umenia a súbor nástrojov EFDI sú vytvorené pre ľudí s mentálnym a/alebo komplexným postihnutím.

Ľudia s komplexným postihnutím majú vysokú potrebu podpory v každodennom živote, rovnako ako aj vo vzdelávaní.

Kniha umenia a súbor nástrojov sú napísané jednoduchým jazykom a obsahujú možnosti učenia a porozumenia

všetkými zmyslami:

- sluchové: učenie sa prostredníctvom zvukov a počúvania
- vizuálne: učenie prostredníctvom pozorovania a sledovania
- hmat: učenie sa pomocou hmatu
- kinestetické: učenie sa prostredníctvom pohybu tela alebo fyzickej aktivity
- chuťové a čuchové vnímanie: učenie sa prostredníctvom chuti a čuchu

Multisenzorická kniha umenia a súbor nástrojov EFDI sa zaoberajú týmito témami:

klíma, potraviny, mobilita, spotreba, biodiverzita.

Klíma a zmena klímy sú zahrnuté v každej kapitole.

V knihe umenia EFDI je tento obsah opísaný jednoduchým jazykom.

Ľudia so zdravotným postihnutím v dielňach CSS Sibírka vytvorili umelecké diela zobrazené na začiatku kapitol.

Súbor nástrojov poskytuje množstvo aktivít.

Tieto aktivity sú zábavné

a ich účastníci sa dozvedia o ochrane klímy.

Všetky aktivity v súbore nástrojov boli vyvinuté spolu s účastníkmi v priebehu projektu EFDI.

V súvislosti s Multisenzorickou knihou umenia a súborom nástrojov EFDI môžete použiť:

Učebné osnovy EFDI: na získanie ďalších vedomostí o ekológii.

Usmernenia EFDI pre komunitné skúsenosti: na získanie zážitkov vo vašom okolí.

“Jedlo nech je tvojim liekom a liek nech je tvojim jedlom”

- Hippokrates

UMELECKÁ PRACOVNÁ KNIHA

KLIMATICKÁ ZMENA A JEDLO

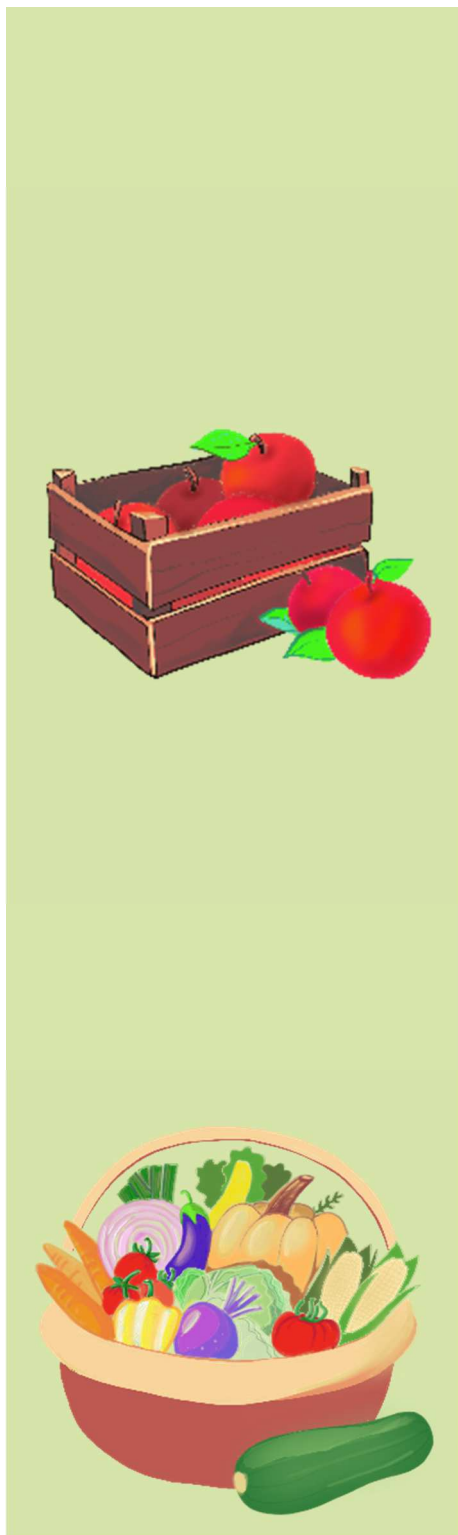
Prečo je dôležité pripravovať si vlastné jedlo namiesto kupovania spracovaného jedla?

Je zdravšie ako to z obchodu, vieme presne aké ingrediencie sme použili (môžeme využiť lokálne ovocie, alebo syr) a recept si môžeme prispôbiť podľa našich preferencií. Takéto domáce jedlo neobsahuje konzervačné látky, chemikálie a nadmerné množstvo cukru, je čerstvé a dokonca sa pri jeho výrobe môžete aj zabaviť.

Približne štvrtina ľuďmi vyprodukovaných skleníkových plynov súvisí s jedlom. Vďaka výrobe vlastného jedla môžeme ušetriť množstvo emisií uhlíka, ktoré vznikajú pri výrobe obalov a transporte spracovaného jedla. Taktiež si vieme vybrať ingrediencie, ktoré majú menší dopad na prostredie. Napríklad významným znečisťovateľom je metán, ktorý pochádza z dobytky, takže redukovaním mäsa v našom jedálničku môžeme prispieť k ochrane prostredia. Pestovanie vlastnej zeleniny a ovocia taktiež ušetrí množstvo emisií spôsobených nitrátovými hnojivami, poľnohospodárskou technikou, dopravou, balením, skladovaním a chladením potravín kupovaných v obchodoch.

KLIMATICKÁ ZMENA A JEDLO

ĽAHKO ČITATEĽNÝ TEXT

Prečo by sme si mali pripravovať vlastné jedlo?

Domáce jedlo je zdravšie ako to z obchodu.

Poznáme všetky ingrediencie.

Napríklad môžeme použiť lokálne ovocie,
alebo syr.

Recept môžeme robiť ako chceme.

Domáce jedlo neobsahuje konzervačné látky,
chemikálie

a príliš veľa cukru.

Je čerstvé a dokonca sa pri jeho výrobe môžete
aj zabaviť.

Približne štvrtina skleníkových plynov
súvisí s jedlom.

Veľké znečistenie spôsobuje metán,
ktorý produkuje dobytok.

Vďaka výrobe vlastného jedla
môžeme ušetriť množstvo CO₂ emisií.

Vieme si vybrať ingrediencie
s menším dopadom na prostredie.

Zníženie množstva mäsa v našom jedálničku je
dobrý nápad.

Treba jesť viac vegetariánskej stravy.

Vyvážené vegetariánske jedlo je dobré pre naše zdravie.

To chráni naše prostredie

pretože vzniká menej plynov metánu.

Pestovanie vlastnej zeleniny a ovocia

znižuje emisie.

MULTISENZORICKÁ PRACOVNÁ KNIHA

Multisenzorické učenie používa zmysly k lepšiemu porozumeniu daných tém.

Máme päť typov zmyslového učenia:

- Sluchové – učenie prostredníctvom zvukov a počúvania
- Vizualne- učenie prostredníctvom pozerania a pozorovania
- Taktilné – učenie prostredníctvom používania hmatu
- Kinestetické – učenie prostredníctvom pohybov tela alebo fyzickej aktivity (používa proprioceptívne a vestibulárne zmysly)
- Chuťové a čuchové – učenie prostredníctvom chuti a čuchu.

Multisenzorické učenie by malo zahŕňať aspoň dve z týchto zmyslových učebných štýlov, ale môže ich zahŕňať aj viac. Účastníci sa tak nemusia spoliehať len na čítanie a počúvanie, ale majú oveľa viac možností ako porozumieť téme a lepšie si ju zapamätať. Tento spôsob učenia je inkluzívny a vhodný pre osoby s poruchami učenia či inými problémami ako napríklad ADHD, dyslexia, autizmus a iné. Vyučujúci sa môže viac zameriavať na preferovaný spôsob zmyslového učenia participantov a vysvetliť pomocou neho zložité a dôležité fakty. Účastníkom sa tento spôsob učenia zvyčajne páči. Je kreatívnejší, zábavnejší, zaujímavejší a interaktívny, takže učenie je viac efektívne.

AKTIVITA: PRÍPRAVA ŠTRÚDLE

ČASOVÝ ROZSAH: 1-2 HODINY

ÚROVEŇ OBTIAŽNOSTI: ĽAHKÁ

NÁVRH AKTIVITY A CIELE:

Cieľom je naučiť sa pri príprave koláča niečo nové - rozlišovať vône a chute ingrediencií.

POTREBUJEME:

- Misku + valček na cesto + lyžica + panvica + papier na pečenie
- 1 balenie lístkového cesta
- 1 hrnček - 250 g tvarohu
- 1 lyžica kyslej smotany
- ½ hrnčeka – 125g práškového cukru
- 1 čajová lyžička vanilkového cukru
- 1 vajce
- múka na vysypanie podložky, aby sa cesto nelepilo

- môžete použiť lokálne sezónne ovocie ako jablká (so škorickou), hrušky, čerešne (s makom) a iné

POČAS AKTIVÍT POUŽÍVAME

Sluchové učenie – počujeme zvuky materiálov a ich pomenovanie

Vizuálne učenie – vidíme materiál

Taktilné učenie - dotýkame sa materiálu

Chuťové učenie – ochutnávame ingrediencie

Čuchové učenie – cítime vôňu ingrediencií

- Prispôbte všetky aktivity diagnóze a schopnostiam klienta
- Buďte opatrní, keď pracujete s klientami s nepredvídateľnými pohybmi, aby ste zabránili úrazu!
- Opýtajte sa (alebo si zistite) účastníkov na ich alergie, intolerancie a iné zdravotné problémy (napríklad cukrovka)

MULTISENZORICKÁ AKTIVITA

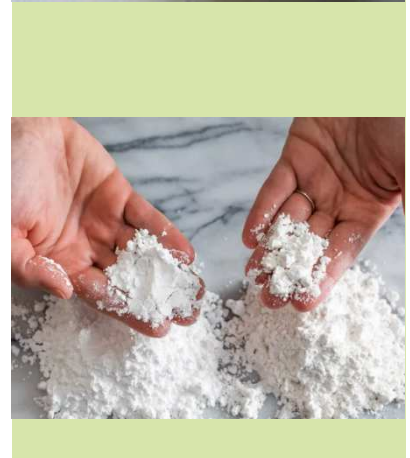
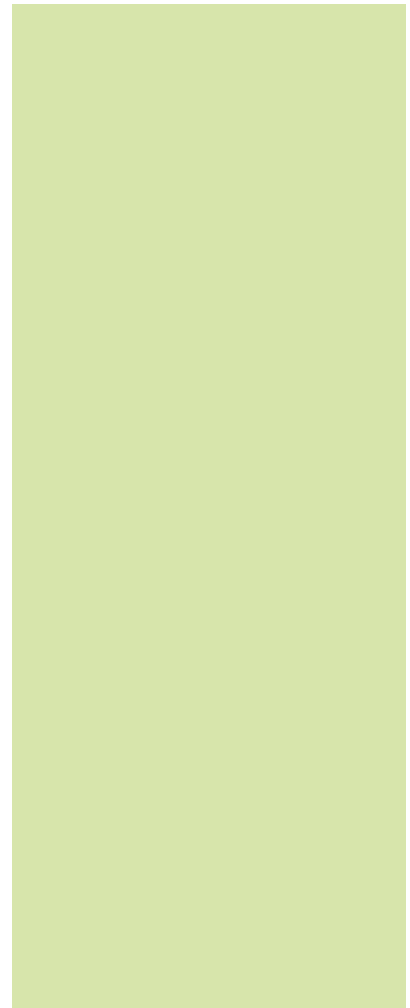
Položte pred účastníkov všetky ingrediencie:

TVAROH

- nechajte účastníkov dotknúť sa tvarohu, ovoňať a ochutnať ho
- “Ako chutí? (sladko? slano?)”
- “Čo cítiš? Je to studené? Je to príjemné na dotyk?”
- Pri účastníkoch, ktorí sa nevedia verbálne vyjadriť, pozorujte pocity a výrazy tváre

PRÁŠKOVÝ CUKOR

- nechajte účastníkov ochutnávať – “Je to sladké? Chutí ti to?”
- nechajte účastníkov dotýkať sa – “Je to príjemné na dotyk, čo cítiš?”
- pri účastníkoch, ktorí sa nevedia verbálne vyjadriť, pozorujte pocity a výrazy tváre

VANILKOVÝ CUKOR

- nechajte účastníkov ochutnávať – “Je to sladké? Chutí ti to?”
- nechajte účastníkov dotýkať sa – “Je to príjemné na dotyk, čo cítiš?”
- pri účastníkoch, ktorí sa nevedia verbálne vyjadriť, pozorujte pocity a výrazy tváre

KYSLÁ SMOTANA

- nechajte účastníkov ochutnávať – “Je to kyslé? Je to sladké? Chutí ti to?”
- nechajte účastníkov dotknúť sa suroviny – “Je to jemné? Mokrú?”
- pri účastníkoch, ktorí sa nevedia verbálne vyjadriť, pozorujte pocity a výrazy tváre

MÚKA

- nechajte účastníkov hrať sa s múkou (fúkať do nej, urobiť neporiadok ☺)
- nechajte účastníkov ochutnať trochu múky – “Chutí ti?”
- pri účastníkoch, ktorí sa nevedia verbálne vyjadriť, pozorujte pocity a výrazy tváre

PEČENIE:

Pred začiatkom predhrejete rúru na 200 °C

Asistencia – nechajte účastníkov robiť všetky kroky a v prípade potreby im asistujte

- do misky dajte tvaroh, pridajte cukor, vanilkový cukor, vajce, kyslú smotanu a dobre zmiešajte

- posypte podložku múkou a rozvaľkajte cesto

- plnku položte na rozvaľkané cesto a rozotrite ju

- zrolujte cesto

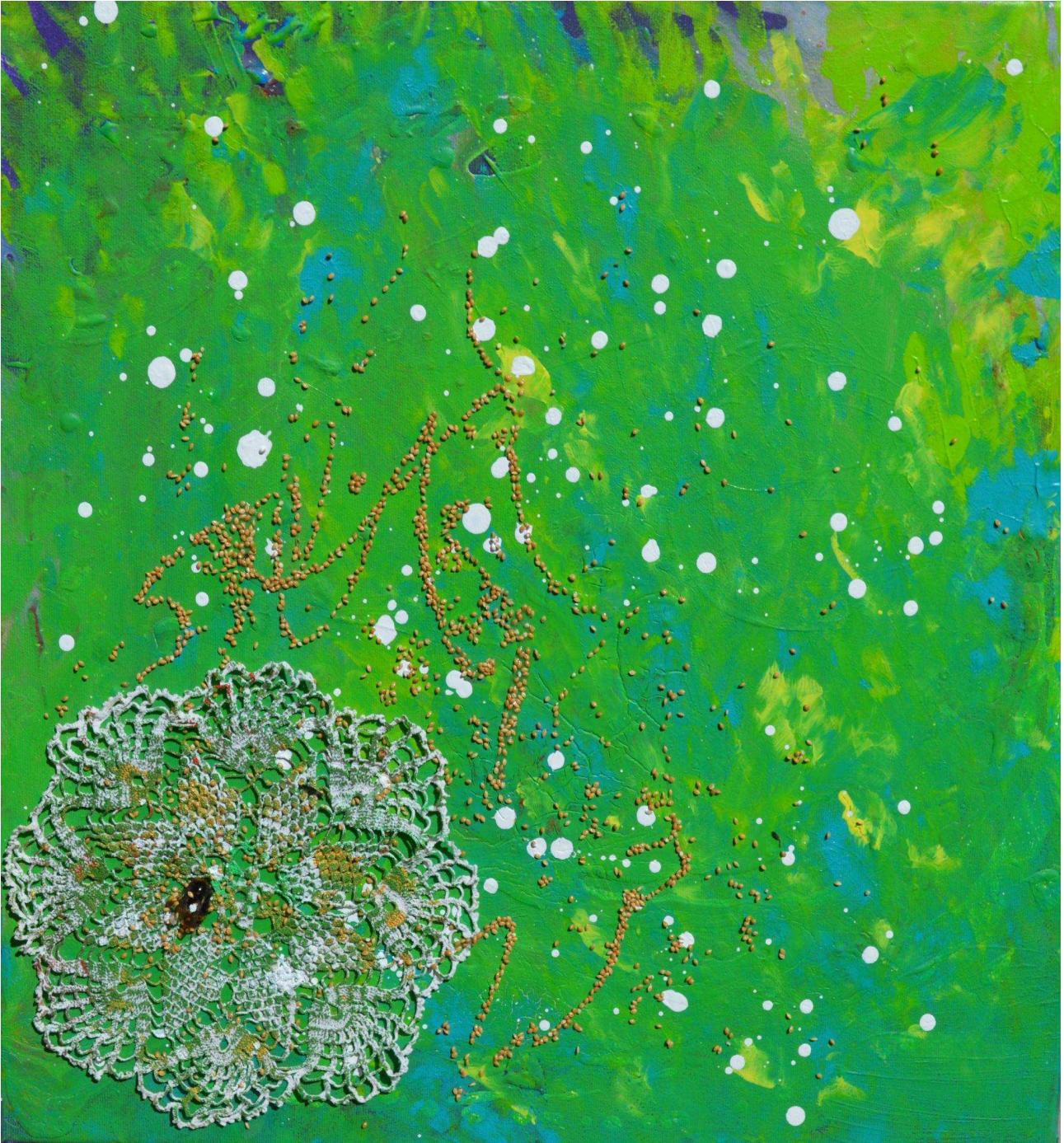

- položte cesto na plech vystlaný papierom na pečenie a pečte 30 – 40 min.

- nechajte to vychladnúť a ochutnajte váš finálny produkt

POTOM

Opýtajte sa účastníkov, či sa im táto aktivita páčila, čo bolo pre nich najzaujímavejšie. Opýtajte sa aj, či si myslia, že sa niečo nové naučili a či by si túto aktivitu chceli zopakovať ešte raz, možno s inými ingredienciami.

**„Príroda je jediná kniha, ktorá na všetkých stránkach ponúka
zaujímavý obsah.“**

- Johann Wolfgang von Goethe

UMELECKÁ PRACOVNÁ KNIHA

KLIMATICKÁ ZMENA A BIODIVERZITA

Na každom štvorcovom metri prírody nájdete množstvo rôznych druhov zvierat – od veľkých až po mikroskopické. Môžete tiež nájsť rôzne rastliny a huby. Niektorí z nich možno ani nežijú nikde inde na planéte. Toto sa nazýva biodiverzita. Ale naša príroda a biodiverzita sú neustále ohrozené. Odlesňovanie a vysádzanie monokultúr stromov, nadmerný lov a nadmerný rybolov, urbanizácia a používanie pesticídov sú len niekoľkými príkladmi toho, ako ničíme biodiverzitu, hoci je pre našu planétu veľmi dôležitá. Vďaka biodiverzite máme čistý vzduch, pôdu a vodu, máme široké spektrum ovocia a zeleniny a dokonca nám pomáha v boji proti klimatickým zmenám či podporuje adaptáciu. Najlepším spôsobom, ako chrániť biodiverzitu a obmedziť zmenu klímy, je vyhnúť sa odlesňovaniu a obnoviť degradované ekosystémy, ktoré ukladajú veľké množstvo CO₂ a podporujú rozmanitosť zvierat a rastlín.

KLIMATICKÁ ZMENA A BIODIVERZITA

ĽAHKO ČITATEĽNÝ TEXT

Biodiverzita je všetok život na zemi vo všetkých jeho **formách a farbách**.

Rozdielnosť v druhoch:

Líšky, ľadové medvede a žirafy sú príklady druhov.

Máme množstvo rôznych druhov zvierat od veľkých po mikroskopické.

Môžeme nájsť rôzne rastliny a hríby.

Niektoré z nich možno ani nežijú nikde inde na planéte.

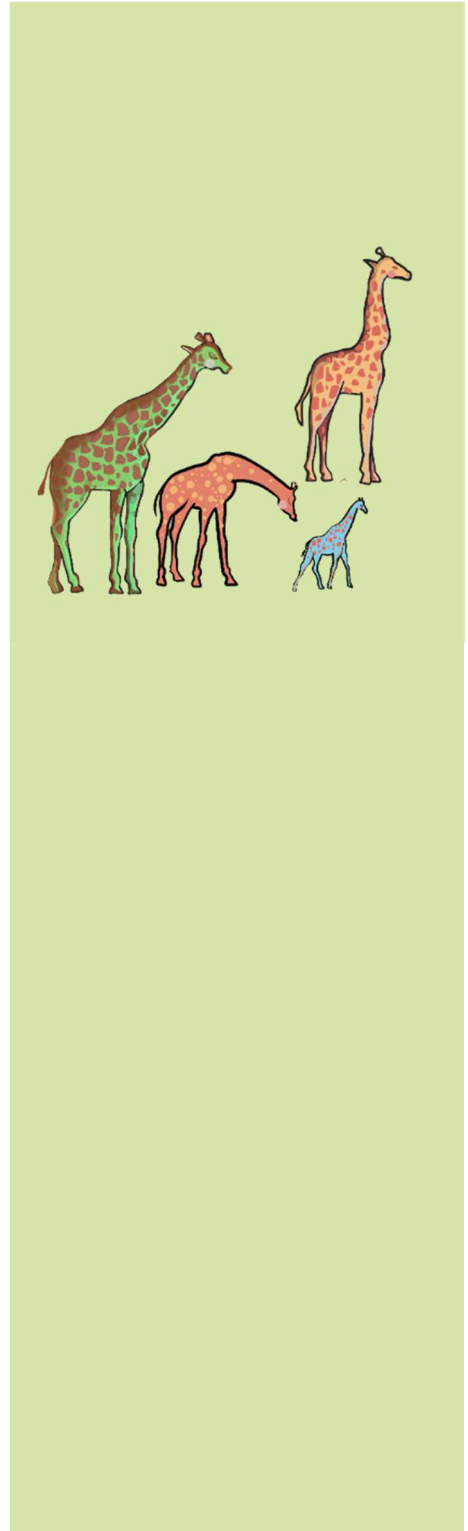
Toto sa volá biodiverzita.

Ale naša príroda a biodiverzita sú stále v ohrození.

Napríklad:

- rúbaním dreva
- sadením len jedného druhu stromov
- nadmerným lovom a rybolovom
- urbanizáciou: prírodu meníme na mestské časti
- používaním pesticídov: chemických látok, ktoré sa striekajú na rastliny, aby sa odstránili škodcovia, hmyz a burina.

Biodiverzita je pre našu planétu dôležitá.

Vďaka biodiverzite máme čistý vzduch,
zem a vodu.

Máme rôzne ovocie a zeleninu.

Oceány, veľké lesy a bažiny tiež zadržiavajú
oxid uhličitý stovky rokov.

Biodiverzita nám pomáha bojovať proti
klimatickej zmene.

Najlepší spôsob ako chrániť biodiverzitu a
redukovať klimatickú zmenu je
zabrániť nadmernej ťažbe dreva a
obnoviť poškodené ekosystémy
ako lesy, oceány a bažiny.

MULTISENZORICKÁ PRACOVNÁ KNIHA

Multisenzorické učenie používa zmysly k lepšiemu porozumeniu daných tém.

Máme päť typov zmyslového učenia:

- Sluchové – učenie prostredníctvom zvukov a počúvania
- Vizualne- učenie prostredníctvom pozerania a pozorovania
- Taktilné – učenie prostredníctvom používania hmatu
- Kinestetické – učenie prostredníctvom pohybov tela alebo fyzickej aktivity (používa proprioceptívne a vestibulárne zmysly)
- Chuťové a čuchové – učenie prostredníctvom chuti a čuchu.

Multisenzorické učenie by malo zahŕňať aspoň dve z týchto zmyslových učebných štýlov, ale môže ich zahŕňať aj viac. Účastníci sa tak nemusia spoliehať len na čítanie a počúvanie, ale majú oveľa viac možností ako porozumieť téme a lepšie si ju zapamätať. Tento spôsob učenia je inkluzívny a vhodný pre osoby s poruchami učenia či inými problémami ako napríklad ADHD, dyslexia, autizmus a iné. Vyučujúci sa môže viac zameriavať na preferovaný spôsob zmyslového učenia participantov a vysvetliť pomocou neho zložité a dôležité fakty.

Účastníkom sa tento spôsob učenia zvyčajne páči. Je kreatívnejší, zábavnejší, zaujímavejší a interaktívny, takže učenie je viac efektívne.

AKTIVITA: SEMIENKOVÉ GULKY

ČASOVÝ ROZSAH: 1-2 HODINY

ÚROVEŇ OBTIAŽNOSTI: ĽAHKÁ

AKTIVITA A CIELE:

Cieľom tejto aktivity je naučiť sa, ako trochu pomôcť prírode vysadením kvetov priateľských k hmyzu.

ČO POTREBUJEME:

- nádobu, zeminu a hrnček hliny - hlinu môžete kúpiť v online obchode, poprípade môžete použiť miesto nej blato/íl
- 1 lyžičku semienok / semienka vyberajte podľa miesta výsadby, môžu to byť napríklad semená trávy, kvetov, lúčneho kvetu a pod. Dokonca si môžete kúpiť veľa druhov semien a sledovať rozdiely medzi nimi.
- ½ hrnčeka vody

AKO POSTUPOVAŤ?

PRED TÝM

- Pripravíte si materiál a nádobu

POČAS AKTIVITY SA VYUŽÍVA

Vizuálne vnímanie – zrakom sa sledujú rôzne semená, pôda

Hmatové vnímanie – vnímanie rukami semienka, pôdu, blato

- Všetky aktivity prispôbte diagnóze a schopnostiam klienta!
- Bud'te opatrní pri práci so žiakmi s neočakávanými pohybmi!
- Zabráňte nebezpečenstvu poranenia, ako je rozbitie skla alebo prehltnutie materiálu!

1. MULTISENSORICKÁ AKTIVITA – AKO VYROBIŤ SEMIENKOVÉ GULIČKY

- Vezmite nádobu + materiál

Í/Hlina

Zemina

Voda

Semienka

- Vložte materiál do nádoby

- Zmiešajte

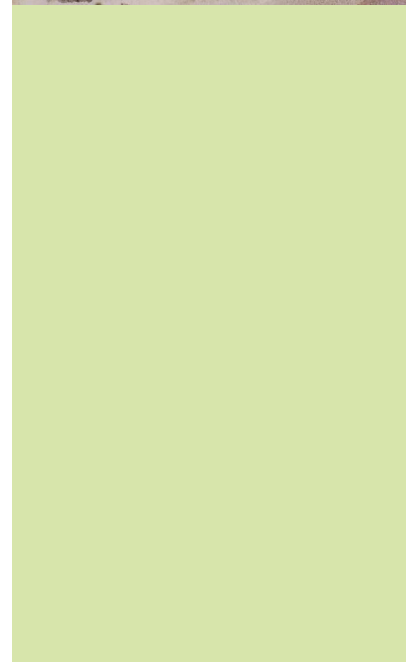
- Vyroberte Guličky

- Nechajte Vysušiť

- podporte samostatnosť - umožnite účastníkom dať všetky materiály do kontajnera,
- požiadajte účastníkov aby pomenovali alebo opísali všetky materiály, ktoré cítia a vidia- podpora kognitívneho myslenia
- nechajte účastníkov, aby ich miešali rukami – opýtajte sa ich či je to pre nich príjemné alebo nie - podpora hmatovej stimulácie
- nechajte účastníkov urobiť malé guľôčky a položiť ich na podnos kde ich necháte vysušiť – podpora rozvoja jemnej motoriky

2. MULTISENZORICKÁ AKTIVITA – VKLADANIE SEMIENKOVÝCH GULIČIEK DO VRECÚŠKA

- nechajte účastníkov vložiť vysušené semenkové guľičky do papierových vrecúšok – podpora rozvoja jemnej motoriky
- opýtajte sa účastníkov čo cítia, či je to tvrdé alebo mäkké

3. MULTISENZORICKÁ AKTIVITA – POĎME VON A ROZHÁDŽME SEMIENKOVÉ GULIČKY DO PRÍRODY

- vysvetlite účastníkom, čo sa stane so semennými guľôčkami v prírode
- dážď roztopí guľôčky semien
- semenka sa zapustia do zeme a začnú rásť
- na miesto kde ste rozhádzali semenkové guľičky sa môžete vrátiť po mesiaci a pozorovať zmeny
- môžete sledovať, či k vašim rastlinám prichádzajú včely, mravce alebo chrobáky...
- ak vám z vašich semienok nič nevyrástlo, nenechajte sa odradiť a skúste použiť len iný druh semienok

"V prírode nie sú odmeny ani tresty - sú tu len dôsledky."

- Robert Green Ingersoll

UMELECKÁ PRACOVNÁ KNIHA

SPOTREBA

Každý rok rastie množstvo vyprodukovaného odpadu na osobu. V roku 2021 to bolo priemerne 530 kilogramov na osobu v krajinách Európskej únie. Iba 49% tohto odpadu sa zrecykluje alebo skompostuje.

Miera recyklácie komunálneho odpadu, obalov, elektrického odpadu a elektroniky v Európe pomaly rastie. Najvyššiu mieru recyklácie komunálneho odpadu v Európe má Nemecko s približne 71% recyklovania. Najčastejšie sa recykluje papier a plast. Na mnohých verejných miestach sa nachádzajú koše na ich recykláciu. Nádoby na recyklovanie rozoznáte hlavne podľa ich zafarbenia a symbolov odpadu, ktorý do nich patrí. To pomáha ľuďom správne rozdeľovať recyklovateľný odpad. Recyklovanie je veľmi dôležité, pretože sa tým znižuje aj množstvo skládok, ktoré sú zodpovedné za emisie a toxické látky prenikajúce do ovzdušia, zeme a vody. Taktiež sa vďaka recyklácii znižuje ťažba surovín z prírody. Použitím 1 tony recyklovaného papiera zachránime okolo 17 stromov. Veľmi často je aj lacnejšie a ekologickejšie používať recyklované materiály narozdiel od ťažby nových, napríklad používaním recyklovaného papiera sa ušetrí 60-74% elektrickej energie. V súčasnosti sa taktiež rozmáha spaľovanie odpadu v špeciálnych spaľovniach. Tým sa produkuje teplo pre domácnosti alebo sa mení na elektrickú energiu. To môže byť tiež jedna z možností, ako redukovať počet skládok. Napriek tomu je však stále dôležitejšie recyklovať a znovu používať materiál a spaľovať iba nerecyklovateľný odpad. Niektorý materiál, napríklad sklo a kovy, môže byť znovu použitý takmer neobmedzený krát, čo chráni naše prírodné zdroje. A aj kompostovaním vieme pomôcť prírode a vyrobiť si prírodné hnojivá pre rastliny.

SPOTREBA

ĽAHKO ČITATEĽNÝ TEXT

Ľudia produkujú množstvo odpadu.
 Jedna osoba v Európe
 vyprodukuje okolo 530 kg odpadu ročne.
 Iba polovica z toho sa zrecykluje
 alebo zkompostuje.
 Je dôležité recyklovať odpad.
 V Európe sa pomaly zvyšuje miera recyklácie.
 Napríklad:
 Nemecko recykluje 70 percent svojho
 domového odpadu.
 Najčastejšie sa recykluje papier a plasty.
 Koše na recykláciu môžeme nájsť na rôznych
 verejných miestach.
 Koše na recyklovanie rozoznáme podľa ich farby
 a symboly/obrázky nám pomôžu recyklovať
 odpad správne.

Recyklovanie je veľmi dôležité.
 Väčšina odpadu sa nerozkladá ľahko.
 Často vydrží aj roky.
 Recyklovaním znižujeme počet smetísk.
 Tie totiž uvoľňujú emisie a

toxické látky do vzduchu, zeme a vody.
Tiež sa tak znižuje ťažba prírodných surovín.
Například: použitím 1 tony
recyklovaného papiera
zachránime asi 17 stromov.

Používanie recyklovaného materiálu je lacnejšie
a ekologickejšie.

Například: keď použijeme recyklovaný papier
ušetříme 60-74% elektriky.

Je dôležité recyklovať a znovu
používať materiály.

Niektoré recyklované materiály ako sklo a kovy
môžu byť znovu použité takmer neobmedzený
počet krát.

Keď kompostujeme, môžeme si zadarmo vyrobiť
prírodné hnojivá pre rastliny.

MULTISENZORICKÁ PRACOVNÁ KNIHA

Multisenzorické učenie používa zmysly k lepšiemu porozumeniu daných tém.

Máme päť typov zmyslového učenia:

- Sluchové – učenie prostredníctvom zvukov a počúvania
- Vizualne- učenie prostredníctvom pozerania a pozorovania
- Taktilné – učenie prostredníctvom používania hmatu
- Kinestetické – učenie prostredníctvom pohybov tela alebo fyzickej aktivity (používa proprioceptívne a vestibulárne zmysly)
- Chuťové a čuchové – učenie prostredníctvom chuti a čuchu.

Multisenzorické učenie by malo zahŕňať aspoň dve z týchto zmyslových učebných štýlov, ale môže ich zahŕňať aj viac. Účastníci sa tak nemusia spoliehať len na čítanie a počúvanie, ale majú oveľa viac možností ako porozumieť téme a lepšie si ju zapamätať. Tento spôsob učenia je inkluzívny a vhodný pre osoby s poruchami učenia či inými problémami ako napríklad ADHD, dyslexia, autizmus a iné. Vyučujúci sa môže viac zameriavať na preferovaný spôsob zmyslového učenia participantov a vysvetliť pomocou neho zložité a dôležité fakty. Účastníkom sa tento spôsob učenia zvyčajne páči. Je kreatívnejší, zábavnejší, zaujímavejší a interaktívny, takže učenie je viac efektívne.

AKTIVITA: RECYKLOVANIE A ZÁCHRANA PLANÉTY

ČASOVÝ ROZSAH: 1-2 HODINY

ÚROVEŇ OBTIAŽNOSTI: ĽAHKÁ

NÁVRH AKTIVITY A CIELE:

Cieľom aktivity je naučiť sa rozlišovať rôzne materiály a nájsť rozdiely medzi prírodnými a umelo vytvorenými materiálmi a taktiež naučiť sa ich správne recyklovať.

POTREBUJEME:

- nádoby
- prírodniny - kamene, listy, hlinu
- predmety vhodné na recyklovanie - plastové, sklenené a papierové
- farebné nádoby určené na recyklovanie odpadu

POSTUP:

PRÍPRAVA

- Pripravte si nádobu a prírodný materiál - vložte hlinu, kamene a listy do nízkej nádoby
- Pripravte si nádobu s rôznymi materiálmi vhodnými na recyklovanie
- Pripravte nádoby na separáciu - môžete použiť farebné nádoby určené na recykláciu, alebo môžete nechať účastníkov nafarbiť nádoby vo farbách recyklačných nádob
- Označte nádoby na recyklovanie fotkou predmetu určeného na recyklovanie, alebo priamo samotným predmetom, poprípade vhodným symbolom pre skúsenejších študentov

POČAS AKTIVITY POUŽÍVAME:

Sluchové učenie - môžu počuť názvy daných predmetov a zvuk, ktorý vydávajú, keď sa ich dotýkame, či nimi klopeme o stôl a iný povrch

Zrakové učenie - ukážeme im rôzne druhy materiálu

Taktilné učenie - ohmatávame materiál s rôznym povrchom

- Všetky aktivity prispôbte schopnostiam žiaka s prihliadnutím na jeho diagnózu!
- Buďte opatrný pri práci so sklom a predídte možnosti prehltnutia materiálu!
- Dávajte si pozor pri práci s osobami s mimovoľnými pohybmi!

1. MULTISENZORICKÁ AKTIVITA - ČO JE PRÍRODA?

- vložte ruky účastníka do nádoby s prírodným materiálom
- povedzte názov predmetu, ktorého sa účastník dotkne - "práve držíš kameň; môžeš cítiť hlinu vo svojej ruke"
- u verbálne komunikujúcich účastníkov - po tom, ako sa dotknú materiálu sa ich opýtame na názov
- pre verbálne nekomunikujúcich účastníkov - dajte im inštrukciu, aby sa dotýkali jednotlivých predmetov
- ak sú odpovede účastníkov správne vieme, že rozumejú úlohe a ovládajú mená jednotlivých predmetov
-

2. MULTISENZORICKÁ AKTIVITA -

ČO JE RECYKLOVANIE?

- vložte ruky participanta do nádoby s materiálom vhodným na recyklovanie
- povedzte názov predmetu, ktorého sa dotkne - “práve držíš papier; môžeš cítiť sklo vo svojej ruke”
- u verbálne komunikujúcich participantov - ukazujte im jednotlivé predmety, alebo im ich podajte do ruky a opýtajte sa ich na ich názvy
- pre verbálne nekomunikujúcich participantov - dajte im inštrukciu, aby sa dotýkali jednotlivých predmetov
- ak sú odpovede správne vieme, že rozumejú úlohe a ovládajú mená jednotlivých predmetov

3. MULTISENZORICKÁ AKTIVITA - ČO NEPATRÍ

DO PRÍRODY?

- vložte ruky participanta do nádoby s rôznym materiálom
- povedzte názov predmetu, ktorého sa dotkne - “práve držíš papier; môžeš cítiť hlinu vo svojej ruke”
- u verbálne komunikujúcich participantov - ukazujte im jednotlivé predmety, alebo im ich podajte do ruky a opýtajte sa ich na ich názvy
- pre verbálne nekomunikujúcich žiakov - dajte im inštrukciu, aby sa dotýkali jednotlivých predmetov
- ak sú odpovede správne vieme, že rozumejú úlohe a ovládajú mená jednotlivých predmetov

4. MULTISENZORICKÁ AKTIVITA - RECYKLOVANIE 3 RÔZNYCH MATERIÁLOV

- pripravte 3 rôzne nádoby a 3 rôzne materiály na recyklovanie
- označte farebne rozlíšené nádoby určené na recyklovanie s obrázkami, alebo skutočnými predmetmi
- dajte participantom predmety na recyklovanie
- participantom dáme inštrukciu, aby si vzali papierový materiál a vložili ho do recyklačnej nádoby označenej papierom - tým, ktorí

ovládajú názvy farieb povedzte, aby vložili papier do modrého kontajnera

- opakujte túto aktivitu s plastom a sklom

5. MULTISENZORICKÁ AKTIVITA - RECYKLOVANIE MNOŽSTVA PREDMETOV

- použijeme nádobu s množstvom rôzneho materiálu vhodného na recyklovanie a koše určené na recyklovanie
- požiadame participanta, aby vzal z nádoby predmet, pomenoval ho a správne priradil do koša

6. MULTISENZORICKÁ AKTIVITA - RECYKLOVANIE A OCHRANA PRÍRODY

- pripravte nádobu s prírodninami a odpadom, vhodným na recyklovanie a tiež koše na recyklovanie
- požiadajte participantov, aby vybrali z nádoby materiál, ktorý sa dá recyklovať, pomenovali ho a správne vložili do koša
- požiadajte participantov, aby ukázali a pomenovali prírodný materiál
- vysvetlite participantom, že plasty, papiere a sklo nepatria do prírody a preto ich musíme dávať do špeciálnych nádob - recyklovať
- účastníkov môžete zobrať aj von a skúsiť vyčistiť lokálny park či les - je to alternatíva k tejto aktivite
- praktické každodenné učenie je najlepšia cesta k porozumeniu a samostatnosti, ktorá vedie k inklúzii

POTOM

- môžete skúsiť recyklovať aj iný materiál, napríklad kovy, bioodpad, elektroniku alebo olej
- môžete ísť s účastníkmi von a sledovať, ako smetiari pracujú s recyklovaným odpadom, alebo si dokonca spraviť exkurziu do miestneho recyklačného centra

“Minulosť už nezmeníme, ale budúcnosť máme vo svojej moci”

- Anonym

UMELECKÁ PRACOVNÁ KNIHA

MOBILITA

Takmer každý deň niekam cestujeme. Často však uprednostňujeme komfort a rýchlosť presunu, aj keď ide o ekonomickejšie a neekologickejšie spôsoby dopravy. Cesty plné áut s jedným pasažierom prispievajú k spomaľovaniu premávky pre každého, čím sa zvyšuje znečisťovanie a prehrievanie prostredia.

Presadnutie na bicykel alebo mestskú verejnú dopravu je ľahké a veľmi efektívny spôsob výrazného zníženia svojej uhlíkovej stopy. Obzvlášť to platí pri električkách, vlakoch, elektrických alebo vodíkových autobusoch.

Avšak aj cestovaním autom sa dajú redukovať emisie, stačí so sebou zobrať ďalšieho človeka. Na tento účel slúži aj množstvo aplikácií a skupín na sociálnych stránkach, kde sa dá dohodnúť zdieľaná cesta autom.

Samozrejme, niektorí ľudia majú obmedzené možnosti cestovania, napríklad ľudia na vozíkoch. Avšak to by nemal byť dôvod cestovať všade iba autom. Musíme spoločnosti ukázať, že potrebujeme viac bezbariérových dopravných prostriedkov vo verejnej doprave a tiež ciest a chodníkov vhodných pre vozíky!

Niektorí ľudia by totiž aj chceli využiť 'zelenšiu' prepravu, avšak mnoho obcí na to nie je pripravených. V električkách sú často schody, medzi nástupištami a autobusom bývajú veľké medzery, výťahy do vlakov nefungujú, alebo zamestnanci ani nevedia, ako ich použiť. Vo viacerých obciach je dokonca problémom ísť na vozíku po chodníku, pretože je na ňom veľa výtlkov a nerovností a je veľký výškový rozdiel medzi jednotlivými časťami vozovky.

Je tu aj ďalší dôvod, prečo by sme sa mali snažiť využívať udržateľné a ekologické spôsoby cestovania. Mobilita je dôležitá pre naše fyzické a mentálne zdravie. Motorika využívaná pri chôdzi, bicyklovaní, či používaní vozíka zlepšuje naše zdravie a pocit pohody. Vďaka tomu môžeme spomaliť, hýbať sa, sme vystavení slnečnému žiareniu a čerstvému vzduchu, čo pomáha aj na zlepšenie našej nálady.

MOBILITA

ĽAHKO ČITATEĽNÝ TEXT

Takmer každý deň niekam cestujeme.

Často uprednostňujeme pohodlné a rýchle formy prepravy.

Avšak autá a lietadlá prispievajú veľmi k plynom (emisiám), ktoré vedú ku klimatickej zmene.

Cesty sú plné áut, často len s jedným cestujúcim.

Spomaľujú premávku pre každého a zvyšujú znečistenie.

To má negatívny efekt na našu planétu.

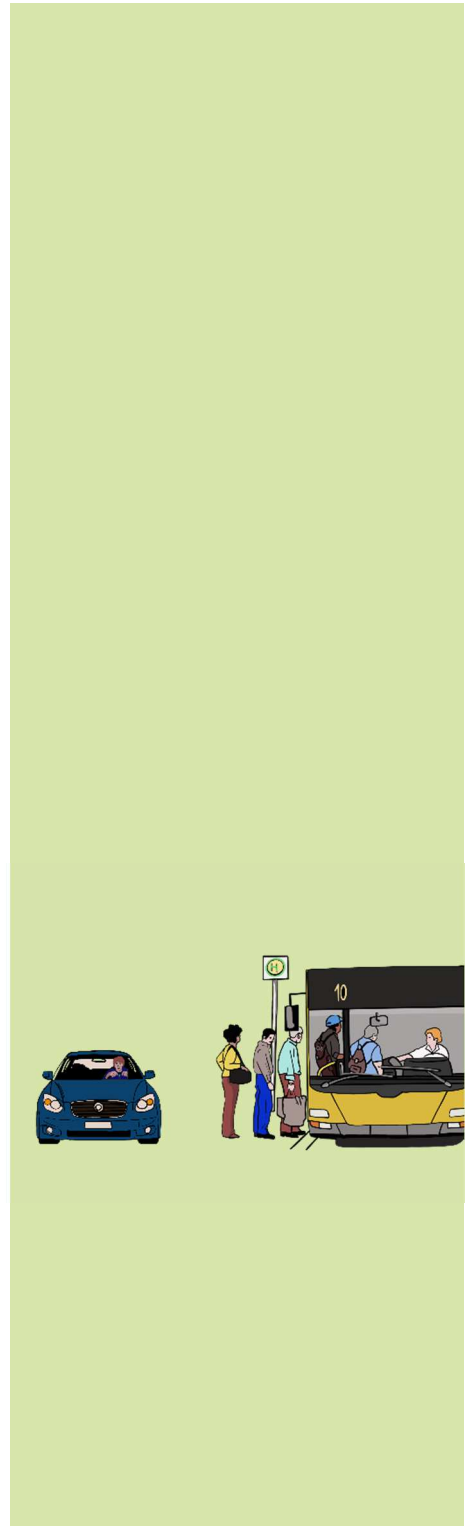
Prestúpenie z auta na bicykel, alebo verejnú dopravu

je efektívny spôsob ako znížiť emisie.

Električka, trolejbus, metro a autobus sú efektívny spôsob ako chrániť klímu.

Vozením viacerých pasažierov v aute môžeme redukovať emisie.

Zdieľanie cesty môžeme často zorganizovať pomocou aplikácií a na sociálnych médiách.

Niektorí ľudia majú limitované možnosti pri cestovaní verejná doprava často nie je vhodná pre vozíky. Potrebujeme viac bezbariérových dopravných prostriedkov.

Niektorí ľudia by radi použili zelenšiu dopravu, ale mestá na to často nie sú pripravené.

Napríklad:

- cesty a chodníky nie sú vhodné pre vozíky
- môžu tam byť diery a výškové rozdiely
- električky majú schody
- je veľká vzdialenosť medzi nástupišťami a autobusmi
- výťahy do vlakov sú často mimo prevádzky

Zdravie a osobná pohoda sú ďalší dôvod aby sme používali ekologickú dopravu.

Aktivity ako chodenie, bicyklovanie a používanie vozíka môže zlepšiť našu osobnú pohodu.

Umožňujú nám spomaliť, pohybovať sa užiť si slnko a čerstvý vzduch.

MULTISENZORICKÁ PRACOVNÁ KNIHA

ÚVOD

Multisenzorická umelecká kniha ponúka vzdelávacie aktivity orientované na zmysly zaoberajúce sa témami ekológia a ochrana klímy. Umožňuje ľuďom s intelektuálnym a/alebo komplexným znevýhodnením naučiť sa a porozumieť problematike na emocionálnej a zmyslovej úrovni.

TEORETICKÉ VÝCHODISKÁ

Multisenzorické učenie používa zmysly k lepšiemu porozumeniu daných tém.

Máme päť typov zmyslového učenia:

- Sluchové – učenie prostredníctvom zvukov a počúvania
- Vizuálne- učenie prostredníctvom pozerania a pozorovania
- Taktilné – učenie prostredníctvom používania hmatu
- Kinestetické – učenie prostredníctvom pohybov tela alebo fyzickej aktivity (používa proprioceptívne a vestibulárne zmysly)
- Chuťové a čuchové – učenie prostredníctvom chuti a čuchu.

Multisenzorické učenie by malo zahŕňať aspoň dve z týchto zmyslových učebných štýlov, ale môže ich zahŕňať aj viac. Účastníci sa tak nemusia spoliehať len na čítanie a počúvanie, ale majú oveľa viac možností ako porozumieť téme a lepšie si ju zapamätať. Tento spôsob učenia je inkluzívny a vhodný pre osoby s poruchami učenia či inými problémami ako napríklad ADHD, dyslexia, autizmus a iné. Vyučujúci sa môže viac zameriavať na preferovaný spôsob zmyslového učenia participantov a vysvetliť pomocou neho zložité a dôležité fakty. Účastníkom sa tento spôsob učenia zvyčajne páči. Je kreatívnejší, zábavnejší, zaujímavejší a interaktívny, takže učenie je viac efektívne.

OPIS MULTISENZORICKEJ AKTIVITY

TÉMA: MOBILITA

ČASOVÝ ROZSAH: 30-60 MINÚT

ÚROVEŇ OBTIAŽNOSTI: ĽAHKÁ

AKTIVITA A CIELE:

V tejto multisenzorickej aktivite budú účastníci pracovať s obrázkami a modelmi rôznych druhov dopravných prostriedkov a pokúsia sa ich spojiť s čistým alebo znečisteným ovzduším s cieľom prispieť k záchrane našej planéty používaním ekologickejších dopravných prostriedkov.

Cieľom je pochopiť, že niektoré spôsoby dopravy sú ekologickejšie ako iné a pokúsiť sa nájsť najlepší spôsob dopravy v našom každodennom živote.

POTREBUJEME:

- Obrázky dopravných prostriedkov (je dobré použiť obrázky vozidiel z vašej krajiny, ktoré účastníci poznajú), napríklad – vlak, auto, lietadlo, autobus, električka, vozík/chôdza, motorka, bicykel, loď.
- Obrázky prostredia

- čistého

- znečisteného

- Zvuky dopravných prostriedkov <https://pixabay.com/sk/sound-effects/>

- Sviečku a zápalky

- kvety s peknou vôňou

- esenciálne oleje

- Ak je to možné, modely alebo hračky rôznych dopravných prostriedkov

- s veľkými emisiami

- s nízkymi/bez emisií

POČAS AKTIVITY POUŽÍVAME:

Zvukové učenie- prehrávame zvuky dopravných prostriedkov

Zrakové učenie- používame obrázky/modely dopravných prostriedkov

Taktilné učenie- umožníme dotýkanie sa modelov vozidiel

Čuchové učenie- môžeme cítiť dym zo zápaliiek, sviečku, kým účastníkom ukazujeme dopravné prostriedky s veľkou uhlíkovou stopou, kvety alebo esenciálne oleje používame pri vozidlách, ktoré sú ekologické

- **Pri práci s ohňom buďte opatrní – najmä ak pracujete s účastníkmi s nepredvídateľnými pohybmi, aby ste sa vyhli riziku úrazu!**

MULTISENZORICKÁ AKTIVITA

PRED:

Pripravte si zápalky, sviečku, kvet, esenciálne oleje, modely dopravných prostriedkov, vytlačte veľké obrázky dopravných prostriedkov a prírody, stiahnite si do počítača alebo mobilu zvuky dopravných prostriedkov napríklad z tejto stránky: <https://pixabay.com/sk/sound-effects/>

POČAS:

1. Druhy dopravných prostriedkov a ich zvuky

Ukážte účastníkom veľké obrázky dopravných prostriedkov, opýtajte sa ich, či ich poznajú a či ich vedia pomenovať (ak nie, pomôžte im)

Ukážte účastníkom modely dopravných prostriedkov, nechajte účastníkov, aby sa ich dotýkali a pomenovali ich

Prehrajte zvuky dopravných prostriedkov a nechajte účastníkov pomenovať ich alebo vybrať tie obrázky vozidiel, ktoré vydávajú daný zvuk

2. Ako cestujete?

- Spýtajte sa účastníkov ako zvyčajne chodia na rôzne miesta, nechajte ich ukázať na obrázky a pomenovať dopravné prostriedky, ktoré bežne používajú
- Najprv použite miesta, o ktorých viete, že ich navštevujú často, neskôr môžete pridať miesta, ktoré nepoznajú. Napríklad: „Akým dopravným prostriedkom cestuješ, keď ideš navštíviť starých rodičov? A keď ideš do obchodu?/kina/galérie/iného mesta/ na dovolenku k moru...

3. Čistá príroda a znečistenie

- Ukáže účastníkom obrázky znečisteného prostredia a sfúknete sviečku aby dymila – takto to vyzerá a zapácha, keď používame dopravné prostriedky s veľkým množstvom výfukových plynov/emisií.
- Potom ukážte obrázky čistej prírody a dajte účastníkom ovoňat' kvet alebo esenciálny olej – môžeme mať čistejšiu prírodu, keď používame dopravné prostriedky s nižšou uhlíkovou stopou.

4. Ekologické dopravné prostriedky

- Spojte modely/obrázky ekologických dopravných prostriedkov s obrázkami čistej prírody a vôňou kvetu, aby účastníci porozumeli, ktoré dopravné prostriedky sú dobré pre životné prostredie.
- Spojte obrázky dopravných prostriedkov s veľkou uhlíkovou stopou, obrázky znečisteného prostredia a zápachu z dymu zo sviečky, aby účastníci porozumeli, ktoré dopravné prostriedky sú pre naše životné prostredie zlé.

5. Ako sa môžeme prepravovať lepšie?

- Opýtajte sa účastníkov, ktoré dopravné prostriedky by mali používať na prepravu na rôzne miesta tak, aby to bolo lepšie pre prírodu.

PO AKTIVITE:

Je dobré opakovať túto aktivitu, kým účastníci porozumejú tomu, ktoré dopravné prostriedky sú lepšie ako tie ostatné. Ak máte príležitosť cestovať niekam s účastníkmi, nezabudnite opisovať akým spôsobom cestujete a prečo ste si vybrali práve tento spôsob dopravy, napríklad: “Teraz ideme peši do obchodu, pretože je blízko, ale potom pôjdeme navštíviť tvojho kamaráta električkou, pretože je to ďalej a električka je ekologické vozidlo (alebo nezapácha)”.

Ak bola táto aktivita pre účastníkov jednoduchá a dokážu porozumieť zložitejším súvislostiam, môžete im skúsiť vysvetliť, že aj napriek tomu, že množstvo výfukových plynov je približne rovnaké pre autobus a auto, avšak v autobuse cestuje viac ľudí, preto je autobus ekologickejší.

ZDROJE UMENIA A SÚBORU NÁSTROJOV EFDI

ZDROJE PRE MODUL POTRAVINY

Obrázky

- Obraz a všetky fotografie vytvorila Katarína Ivančíková s dobrovoľníkmi alebo sú z archívu Centra sociálnych služieb Sibírka

ZDROJE PRE MODUL SPOTREBA

- <https://www.europarl.europa.eu/news/en/headlines/society/20180328STO00751/waste-management-in-the-eu-infographic-with-facts-and-figures>
- <https://www.eureporter.co/environment/2021/09/01/which-european-countries-recycle-the-most/>
- <https://www.eea.europa.eu/en/topics/in-depth/waste-and-recycling>
- <https://www.statista.com/topics/9617/recycling-in-europe/#topicOverview>
- <https://lessismore.org/materials/28-why-recycle/>
- https://environment.ec.europa.eu/topics/waste-and-recycling_en

Obrázky:

- Obraz a všetky fotografie vytvorila Katarína Ivančíková

ZDROJE PRE MODUL MOBILITA

Obrázky

Obraz v knihe umenia: Katarína Ivančíková s dobrovoľníkom

- Jeden svet: Markus Spiske, <https://www.pexels.com/de-de/foto/erde-blau-banner-schild-3039036/>
- Kvety: Suzy Hazelwood Nahaufnahmefoto Der Kamille · Kostenloses Stock-Foto (pexels.com)
- Znečistenie Elektrische Türme Während Der Goldenen Stunde · Kostenloses Stock-Foto (pexels.com)
- Sviečka: Nubia Navarro Rot Beleuchtete Kerze · Kostenloses Stock-Foto (pexels.com)
- Kvet - Kristina Paukshtite: Fotografia so selektívnym zaostrením na kvet ružovej ruže – Free Stock Photo (pexels.com)
- Oleje – Marefe Zwei Gelbe Sonnenblumen Mit Klarer Glasflasche Mit Korkdeckel - Kostenloses Stock-Foto (pexels.com)
- Vozidlá s emisiami https://de.freepik.com/fotos-kostenlos/bunten-autos-spielzeug_1012347.htm Bild von kues1 auf Freepik

Vozidlá bez emisií – foto: Katarína Ivančíková

- Autobus vs. autá: Auto: Regionale Verkehrsbetriebe Baden-Wettingen (RVBW): rvbw.ch

ZDROJE PRE MODUL SÚBORU NÁSTROJOV BIODIVERZITA

Obrázky

- Knihu umenia a obraz a všetky fotografie vytvorila Katarína Ivančíková s dobrovoľníkom